

Demokratin ska försvaras

30 augusti 2021

Centerpartiet

Demokratin ska försvaras

Sedan det första riksdagsvalet med allmän och lika rösträtt för 100 år sedan har Sverige utvecklats till ett av världens rikaste och bästa länder att leva i. Men vår demokrati är sårbar och inget som ska tas för givet. Centerpartiet presenterar därför idag en rad förslag som syftar till att bättre skydda våra demokratiska och rättsliga institutioner.

Den liberala demokratin har gett alla, oavsett kön, inkomst eller trosbakgrund rätten att göra sin röst hörd. Den har banat väg för kvinnorrättsrörelser i deras kamp för kvinnors makt över sina liv och sina kroppar och stärkt minoriteters ställning och förutsättningar i samhället. Den liberala demokratin har också varit en förutsättning för fri media som fritt kan granska och rapportera. Ställa makthavare till svars och ge människor en möjlighet att påverka samhällsutvecklingen.

Den världsordning som växte fram efter andra världskriget med den liberala demokratin som utgångspunkt har dessutom bidragit till globalt välstånd och stabilitet. Frihandel och andra former av internationellt samarbete har lyft miljarder människor ur fattigdom.

Inte minst har den liberala demokratin tjänat Sverige väl. Sverige är idag ett av världens rikaste och bästa länder att leva i. Det finns fortfarande utmaningar men Sverige har mycket att vara stolt över. Vi är ett land med låg korrupktion, jämställdhet och starka medborgerliga och politiska rättigheter. Vår innovationsförmåga är i världsklass och vår välfärd likaså. Framgångar vi ska slå vakt om.

Men vad vi ser idag är en tillbakagång av den liberala demokratin. I de flesta fall har det inte skett genom militärkupp eller revolution. I bland annat Ungern och Polen har istället politiska partier vunnit makten via legitima val för att sedan montera ned den liberala demokratin inifrån. Man har avvecklat domstolarnas oberoende, begränsat oppositionens inflytande, inskränkt press- och yttrandefriheten och stöpt om public service till regeringspartiets förlängda propagandaarm. Det har lyckats i Ungern och Polen, det har försökts i USA och det kan hända här i Sverige.

Den liberala demokratin är dessutom pressad av en global pandemi som kostat miljontals människors livet. En pandemi som tvingat hela samhällen att stänga ner, fått företag att gå i konkurs och människor att förlora sina jobb och försörjning. En grogrund för populism och en möjlighet för ledare att stärka sin egen makt på bekostnad av medborgerliga och politiska rättigheter.

Det går inte att blunda för den tillbakagång som skett i flera länder. Sveriges liberala demokrati står stark men våra demokratiska och rättsstatliga institutioner, och därmed de rättigheter de skyddar, är samtidigt allt för sårbara.

Sveriges grundlag, demokratin grundfundament, behöver därför ett starkare skydd. Desamma gäller skyddet av domstolarnas oberoende. Med auktoritära och populistiska krafter vid makten riskerar den svenska demokratin att urholkas. Men hotet är inte bara institutionellt utan finns även på annat håll. Den svenska pressfriheten är god men röster riskeras att tystas när journalister får utså allt mer hot och hat i en allt hårdare och polariserad samhällsdebatt. Något som även drabbar många folkvalda. Dessutom behöver demokratin tillgängliggöras och nå fler. Centerpartiet vill därför ha följande åtgärder på plats.

1. **Grundlagen behöver skyddas mot snabba förändringar.** I relation till många andra liberala demokratier, bland annat våra grannländer, är det jämförelsevis lätt att ändra den svenska grundlagen. För att göra det behövs idag två beslut i riksdagen med enkel majoritet – med ett mellanliggande val, ett val som också kan vara ett extraval. Centerpartiet vill göra det svårare att ändra grundlagen genom att införa krav på kvalificerad majoritet vid riksdagsbeslut om grundlagsändring. Vi vill också införa ett krav på att ett specifikt antal riksdagsledamöter deltar i omröstningen (en så kallad kvorumregel). Samt skärpa skyddet ytterligare genom att det val till riksdagen som ska hållas mellan två riksdagsbeslut om grundlagsändring måste vara ett ordinarie val. Inte ett extraval som det är idag.
2. **Domstolarnas oberoende behöver stärkas.** Domstolarnas oberoende är en förutsättning för att alla ska behandlas lika inför lagen och garanteras en oberoende och rättssäker rättegång. Centerpartiet vill att ytterligare bestämmelserna om domarna i de högsta domstolarna (justitieråden) ska regleras i grundlagen. Det handlar om hur domarna ska tillsättas, hur många de ska vara, deras pensionsålder, med mera. Dessutom vill vi sedan tidigare inrätta en författningsdomstol med uppgift att kontrollera om lagar strider mot grundlagen och som har befogenhet att förklara lagar ogiltiga. Domstolarnas oberoende måste värnas, enskilda beslut ska aldrig tas utifrån partipolitiska agendor.
3. **Skyddet av en fri och oberoende media måste stärkas.** Ett tilltagande hot mot fri media är att hat, hot och trakasserier mot journalister ökar. Särskilt utsatta är kvinnor och minoritetsgrupper. Idag leder få demokratibrott till åtal eller fällande dom, vilket av polisen definieras som brott mot förtroendevalda, journalister och konstnärer. Kapaciteten att förebygga, stoppa och lagföra demokratibrott hos de enheter inom polisen som arbetar med demokratifrågor behöver därför stärkas. Dessutom vill vi införa ett offentligt stöd, likt det som finns för trossamfund, som nyhetsredaktioner och andra inom media kan använda för att investera i säkerhetsåtgärder – från investeringar i fysisk säkerhet till säkerhetsutbildningar och IT-säkerhet. Det är inte minst viktigt för små företag som saknar de stora mediehusens resurser och kunskap.
4. **Demokratin behöver tillgängliggöras och stödet till folkvalda öka.** Vi behöver göra demokratin mer tillgänglig. Centerpartiet vill därför att valmyndigheten ska genomföra en översyn av tillgängligheten i vallokaler och att berörda myndigheter inför val utvecklar sitt arbete med att erbjuda mer och bättre information på lättläst svenska och lättillgänglig information för personer med nedsatt syn och hörsel. För att få fler att engagera sig politiskt och på så vis stärka demokratin behöver också stödet till folkvalda öka. Idag är hat, hot och trakasserier mot förtroendevalda – varav flertalet engagerar sig ideellt på sin fritid – alltför vanligt förekommande. Särskilt utsatta är kvinnor, vilket i praktiken innebär att kvinnors makt inskränks. Centerpartiet vill därför ha bättre stöd till utsatta förtroendevalda. Ett ansvar som ska vila på kommuner, regioner och myndigheter, men också på de politiska partierna.
5. **Kön och funktionsvariation ska vara grund för hatbrott.** Hatbrott är ett allt för utbrett problem i Sverige. Det är allvarligt eftersom de anses utgöra ett brott mot individens mänskliga rättigheter och mot principen om

människors lika värde. Centerpartiet vill att även kön och funktionsvariation ska läggas till som hatbrottsgrunder i lagstiftningen. Det finns många exempel på gärningsmän som begått allvarliga brott motiverade av hat mot kvinnor och att personer som har funktionsvariation utsatts för brott på grund av detta.

6. **Skyddet mot diskriminering måste stärkas.** Diskriminering skadar samhället eftersom det är ett brott mot individens rättigheter. Dessutom riskerar det att underminera tilltron till att staten skyddar och behandlar alla sina medborgare likvärdigt. Centerpartiet vill därför att diskrimineringsombudsmannens uppdrag reformeras för att mer aktivt upptäcka och agera mot diskriminering. Bland annat genom att utföra fler stickprovskontroller och driva långt fler fall, istället för som idag främst för att etablera praxis. Centerpartiet vill också höja diskrimineringsersättningen som ska betalas av arbetsgivare och andra juridiska personer till personen de diskriminerat. Vi anser att dagens ersättning i många fall är för låg och inte når upp till syftet att avskräcka från diskriminering samt ge den enskilde ersättning för den kränkning hen utsatts för.